

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelutilanne

172/00.04.01/2017

Kh 22.02.2021 § 68

Valmistelija: kaupunginjohtaja Jari Rantala

Hallitus antoi 8.12.2020 eduskunnalle esityksen hyvinvointialueiden perustamista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisen uudistamista.

Ehdotuksen mukaiset hyvinvointialueet perustettaisiin mahdollisimman pian lakien hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen. Lait tulisivat voimaan porrastetusti, osa 1.7.2021 ja viimeiset 1.1.2023. Kokonaisuuden voimaantulo vaatii eduskunnan hyväksynnän.

Uudistamisen tavoitteena on kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveys- sekä pelastustoimen palvelut, parantaa palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vastata yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomiin haasteisiin ja hillitä kustannusten kasvua sekä parantaa turvallisuutta.

Esityksen mukaan Suomeen muodostettaisiin 21 hyvinvointialuetta, joille siirrettäisiin kuntien ja kuntayhtymien vastuulla nykyisin olevat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät.

Pelastustoimi olisi hyvinvointialueilla erillinen, sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa rinnakkainen toimiala. Pelastustoimessa hyvinvointialueen palvelutason tulisi vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita ja sen tulee varautua onnettomuus- ja uhkatilanteisiin alueellaan.

Sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien toiminta siirtyisi hyvinvointialueille. Samoin opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelut siirtyisivät hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä vastaisivat sekä hyvinvointialueet että kunnat. Ympäristöterveydenhuollon järjestäminen jäisi kunnille kokonaisuudessaan.

Hyvinvointialueen ylin päättävä toimielin on suorilla vaaleilla valittava aluevaltuusto. Hyvinvointialueen toimintaa johdettaisiin aluevaltuuston hyväksymän hyvinvointialuestrategian mukaisesti ja aluevaltuusto päättää myös hyvinvointialueen organisaatorakenteesta.

Sote-järjestämislaissa säädettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuusta, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, lähipal-

velujen ja kielellisten oikeuksien turvaamisesta, hyvinvointialueiden yhteistoiminnasta sekä ohjauksesta ja valvonnasta.

Sote-uudistuksen yhtenä tavoitteena on julkistalouden kustannusten kasvun hillitseminen, jota ehdotettu rahoitusmalli pyrkii turvaamaan. Muutostyöskustannukset huomioiden uudistus heikentää julkisen talouden tasapainoa 2020-luvulla, jonka jälkeen kustannukset kääntyvät laskuun. Hyvinvointialueiden toiminta rahoitettaisiin pääosin valtion rahoituksella ja osaksi palvelujen käyttäjiltä perittävillä asiakasmaksuilla. Rahoituksesta säädettäisiin lailla hyvinvointialueen rahoituksesta.

Hyvinvointialueiden rahoitus jaettaisiin alueille asukkaiden laskennallisten sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien palvelutarvetta ja olosuhdetekijöitä kuvaavien tekijöiden perusteella. Osa rahoituksesta määräytyisi asukasmäärän mukaisesti sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kriteerin perusteella. Pelastustoimen rahoitukseen vaikuttaisi lisäksi riskikerroin.

Kun rahoitusvastuu siirtyy kunnilta valtiolle, on valtion tuloja lisättävä ja kuntien tuloja vastaavasti vähennettävä niiltä pois siirtyvän rahoitusvastuun verran. Jotta kokonaisveroaste ei kasvaisi, velvoitetaan kunnat alentamaan kunnallisveroa. Kunnallisveron vähennys olisi 13,26 prosenttiyksikköä kaikissa kunnissa. Myös kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta alennettaisiin ja valtion osuutta vastaavasti kasvatettaisiin. Verotusta koskevat muutokset toteutettaisiin verovelvollisten kannalta mahdollisimman neutraalisti. Verorakenteen muutokset eivät voimaan astuessaan aiheuta verotuksen kiristymistä.

Uudistus merkitsisi suuria organisatorisia ja palvelujen järjestämistapaa koskevia muutoksia, jotka olennaisesti vaikuttaisivat henkilöstön tehtäviin ja sijoittumiseen.

Uudistuksen edellyttämät järjestelyt valmisteltaisiin vuosina 2021 ja 2022 yhteistoiminnassa hyvinvointialueiden, kuntien ja kuntien henkilöstön edustajien kanssa.

Hallituksen esityksen mukaiset hyvinvointialueet perustettaisiin mahdollisimman heti voimaantulolain tultua voimaan. Hallitus esittää lain voimaantuloajaksi 1.7.2021. Ensimmäiset aluevaalit toimitettaisiin alkuvuodesta 2022.

Ensi vaiheessa hyvinvointialueiden väliaikaishallinto ja aluevaalien jälkeen valittujen aluevaltuustojen toiminnan käynnistymisen jälkeen hyvinvointialueet valmistelisivat toiminnan organisoimisen sekä henkilöstö- ja omaisuussiirrot yhdessä kuntien ja kuntayhtymien kanssa. Sosiaali- ja terveydenhuollon, pelastustoimen sekä muiden erikseen säädettävien palvelujen ja tehtävien järjestämistä vastaava vastuu siirtyisi hyvin-

vointialueille vuoden 2023 alusta lähtien.

Esitykseen liittyvien lakien voimaantulo on tarkoitus porrastaa siten, että osa tulisi voimaan 1.7.2021 ja osa 1.3.2022 kun uudet aluevaltuustot aloittavat toimintansa. Viimeiset lait tulisivat voimaan 1.1.2023. Esitykseen liittyisi myös siirtymäaikoja. Uudistuksen voimaanpanolain on tarkoitus tulla voimaan 1.7.2021. Lisäksi hyvinvointialueista annettavaa lakia sovellettaisiin osittain jo heti hyvinvointialueiden toimintaan.

Varsinais-Suomen vapaaehtoisen sote-valmistelun tilannekatsaus sekä Tulevaisuuden sote-keskus sekä Soten rakenneuudistusta tukevan alueellisen valmistelun tilannekatsaukset olivat esillä Varsinais-Suomen kuntajohtajien kokouksessa 11.2.2021.

Oheismateriaalina on:

- VSSHPn hallinnointivastuulla oleva sote-rakenneuudistusta tukeva alueellinen valmistelu;
- Varsinais-Suomen tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus –ohjelma (VS-kuntajohtajakokous 11.2.2021)

Kaupunginjohtajan ehdotus:

Kaupunginhallitus toteaa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelutilanteen tiedoksi.

Päätös: Hyväksyttiin.

Pöytäkirjamerkintä:

Sosiaali- ja terveysjohtaja Timo Hokkanen poistui kokouksesta asian käsittelyn jälkeen klo 17:54.